

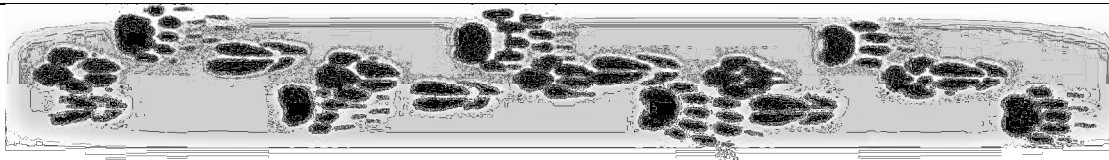
De Wissel

IVN afdeling Eijsden

Juni 2018

Jaargang 25 nummer 2

ivn natuur
educatie

INHOUD

Inhoud	2
Van De Redactie	3
Van Het Bestuur	3
Vier de midzomer met CNME op 22 juni 2018 van 19.00 - 22.00	3
IVN Trainingen Natuur & Gezondheid	4
Digitalisering (herinnering)	4
IVN Eijsden Project Schone Maas	4
Zaterdag 21 april 2018 in de Eijsder Beemden	4
aan deelnemers Natuurwerkdag NLdoet 9+10 MAART 2018	5
Viskes vange (23)	9
De Winde (“Wind”, “Rinjer”)	9
De naam	9
Uiterlijk	9
Levenswijze	9
Voorkomen	9
Eetbaar	10
Bijzondere Waarnemingen	10
Bronkimpresie.	15
Bestuursleden	15
Agenda 2018	16
Lezingen	16
Het “Wandelschema” & “Korte Tour”	16
Programmaoverzicht 2018 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten	16
Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)	17
Cursussen 2018	17
Bijzondere Waarnemingen vervolg van pagina: 12	17
Waarnemingen digitaal melden	18
Lente 2018: Verhalen aan de Maas, zeer warme mei en overstroming Berwijn	19
Het stroomgebied van La Berwinne (3)	29
Het Bestuur	32

VAN DE REDACTIE

De tijd vliegt: de langste dag en de zomervakanties staan alweer voor de deur. We hebben net de warmste meimaand sinds 300 jaar achter de rug. En hoewel er landelijk gemiddeld maar 2/3 van de normale hoeveelheid neerslag geweest is, heeft het vaak buiige karakter op diverse plekken gezorgd voor veel wateroverlast en 3x een code oranje van het KNMI. En net over de grens in Duitsland bij Viersen zelfs een heuse tornado!

Hopelijk betekent dit niet voor de rest van de zomer minder zon, meer regen.

Dit is het tweede nummer in de 25ste jaargang, daarom deze extra dikke uitgave. U treft aan de gebruikelijke stukken met waarnemingen. En een aantal verslagen van activiteiten uit de afgelopen periode.

Veel leesplezier!

PDB

Op de website van IVN Eijsden is regelmatig actueel nieuws te vinden. En, zoals u weet, ook de Wissel wordt daar gepubliceerd (in kleur). (www.ivn.nl/afdeling/eijsden)

VAN HET BESTUUR

Vier de midzomer met CNME op 22 juni 2018 van 19.00 - 22.00

Op vrijdag 22 juni 2018 viert CNME de midzomer op het Radium terrein en jij bent van harte uitgenodigd.

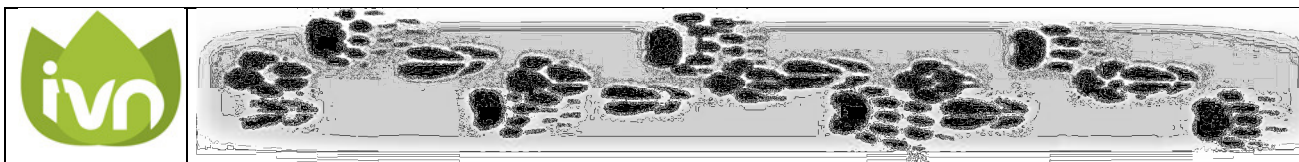
We genieten van de langste dag en vieren de mooie samenwerkingen van het afgelopen jaar met alle aanwezigen. Vanaf 19.00 vertrekken er rondleidingen door de Hoge en Lage Fronten, het Frontenpark of de omliggende

buurten. In het gebied wordt flink gebouwd en dat levert spannende natuur op. Ook waar je het niet verwacht.

Laat je ons even weten of je erbij bent? Stuur een mail naar info@cnme.nl of bel 043-321 99 41. We horen dat graag uiterlijk maandag 18 juni.

Het LABgebouw aan de Lage Frontweg 2A

Er wordt veel gewerkt in het gebied. Het beste kom je daarom te voet of met de fiets. Met de auto heb je toegang tot de Lage Frontweg via de Belvedere-laan. Volg de witte pijl naar 'ingang Radium', volg dan de omleiding 'Radium terrein'. Klik op de afbeelding hieronder voor meer informatie.

Foto: Fred Berghmans voor Belvedere Maastricht.

Het Bestuur

IVN Trainingen Natuur & Gezondheid

In het najaar verzorgt IVN Brabant twee trainingen op het gebied van Natuur & Gezondheid.

1. De training Natuur doet je goed op 21 september en 26 oktober. De training is bedoeld voor IVN'ers die als mantelzorger en/of vrijwilliger dementerende mensen mee naar buiten willen nemen. Voor meer informatie:
<https://www.ivn.nl/provincie/noord-brabant/activiteiten/training-natuur-doet-je-goed>
2. De cursus Natuur & Gezondheid op 14 september, 5 oktober en 9 november. De cursus is bedoeld voor IVN vrijwilligers die (meer) actief willen worden op het gebied van natuur en gezondheid. Voor meer informatie:
<https://www.ivn.nl/provincie/noord-brabant/cursus-natuur-en-gezondheid>

Met vriendelijke groet,

José de Jonge
Projectleider Natuur en Gezondheid
IVN Natuureducatie

Digitalisering (herinnering)

Indien u uw e-mail adres doorgeeft aan de secretaris kunnen we u ook tussendoor van activiteiten op de hoogte brengen. Ook De Wissel krijgt u dan, in kleur, via email binnen.

Daarom de oproep om indien je voorzien bent van een e-mailadres dit aan onze secretaris Jacques Piters door te geven. Het adres is

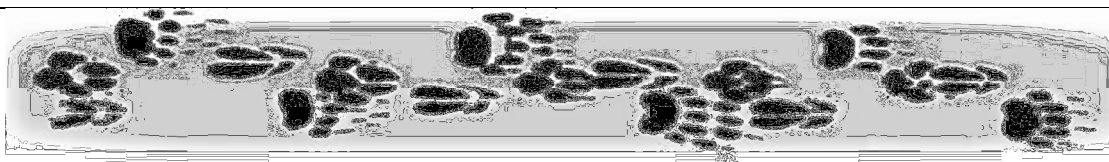
jacques_piters@hotmail.com (let op _ streepje tussen jacques en piters!)

Het bestuur

IVN EIJSDEN PROJECT SCHONE MAAS

Zaterdag 21 april 2018 in de Eijsder Beemden

Het probleem: Elk jaar ligt er in april, na de hoogwaterperiode, een enorme hoeveelheid zwerfafval op de oevers van de Maas. Dat afval blijft op de oevers en uiterwaarden achter en hoopt zich op voor stuwen en sluizen. De grote grazers zoals paarden en runderen in de natuurgebieden langs de Maas stikken soms door het plastic. Ook heeft het plastic nare gevolgen voor allerlei (zee)vogels en (zee)dieren. Onder invloed van het zonlicht en de golfslag verkleint het afval in het water. De dieren zien de plastics en microplastics,

waaraan giftige stoffen, polychloorbifenylen (PCB's), zich hechten, dan als voedsel aan. Onderzoekers van Wageningen Universiteit en IMARES hebben ontdekt dat 12% van de vissen in de Noordzee afval in hun maag heeft. Ongeveer de helft daarvan is plastic afval. Uiteindelijk komt het plastic weer op ons eigen bord terug wanneer we vlees of vis eten.

In het project Schone Maas werken verschillende organisaties zoals de Provincie, Gemeente, Rijkswaterstaat, Terreinbeheerders, Natuurorganisaties en het IVN samen om het zwerfafval langs de Maas tegen te gaan.

IVN Eijsden heeft, in samenwerking met het Limburgs Landschap en de Gemeente Eijsden-Margraten, op zaterdag 21 april deel genomen aan dit project.

Een tiental leden gaf gehoor aan de oproep en na twee uurtjes vuil rapen hebben we enkele tientallen goedgevulde vuilniszakken gereed gezet voor R4. Met dank aan alle vrijwilligers voor hun bijdrage!

Peter De Bie

AAN DEELNEMERS NATUURWERKDAG NLDOET 9+10 MAART 2018

Beste IVN'ers & actieve natuurliefhebbers,

Hartelijk dank voor jullie deelname aan de Natuurwerkdagen NLdoet 9+10 maart in het natuurgebied De Waardhoff in Mesch. Wij organiseren 2 x per jaar (maart/ november) een natuurwerkdag in De Waardhoff.

Fijn dat jullie er (weer) waren om te helpen bij het ontwikkelen van de natuur in Mesch dicht bij huis.

Vrijdag 9 maart waren er 26 studenten en 2 docenten van de UWC Maastricht. Zaterdag 10 maart waren er 25 deelnemers aanwezig waarvan. Wij hadden ook dit jaar weer veel geluk met het weer op de 2 NLdoet-dagen.

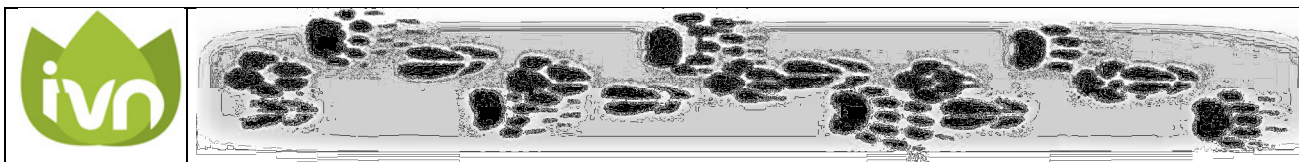
Zie voor alle foto's de website:

http://www.waardhoff.nl/meer_informatie/foto's/NLdoet_9en10_maart2018

WAT IS ER GEDAAN:

Vrijdag 9 maart door studenten UWC:

Opschonen van een nieuw perceel langs de Heiweg (zuidkant). Er is verwij-

derd en opgeruimd:

- Boompalen en omkastingen bij diverse hoogstamfruitbomen
- Jonge bomen uitgedund en gezaagd (door ons met motorzaag)
- Braamstruiken (door ons met bosmaaier)
- Afrasteringen (prikkeldraad + schapengaas)

Ook is er een grote takkenhoop gemaakt van alle snoeihout (goed als schuil/ broedgelegenheid die-

ren). Door het weghalen van de afrastering hebben (grotere) dieren weer meer ruimte gekregen. De natuurdoelstelling voor dit gebied is: een flora + faunarijk grasland en ruigte.

Zaterdag 10 maart

Een aantal deelnemers was al aanwezig toen ik met de tractor aankwam op de Steenberg. We maakten kennis met de 3 nieuwe deelnemers en om 9.15 uur werd begonnen met een kop warme koffie + koek. Ook werd door mij eerst een uitleg gegeven over de uit te voeren klussen en werden er “teams” gevormd. Het (tuin)gereedschap lag al klaar dus konden de deelnemers direct “aan de slag” op de diverse locaties.

1 Snoeien hoogstamfruitbomen door de hoogstambrigade uit Maastricht (1 vrouw + 5 man).

Zij hebben veel ervaring en weten precies welke boomtakken er kunnen worden weggehaald. Daarbij wordt ook onderling overleg gevoerd en aan anderen adviezen gegeven. Op een afstand, leunend op een snoeistokzaag, heb je een beter overzicht van wat weg kan. Soms moet dan een grondige snoeibeurt worden uitgevoerd in 2-3 fasen (elk jaar een gedeelte). Bij jonge bomen wordt vooral gelet op de groeivorm, bij oudere bomen meer op de gezondheid (licht + lucht in de boomkruin, schurende takken en waterlot weghalen). Wordt tegelijk meer dan 30% gesnoeid dan overleefd de boom het soms niet.

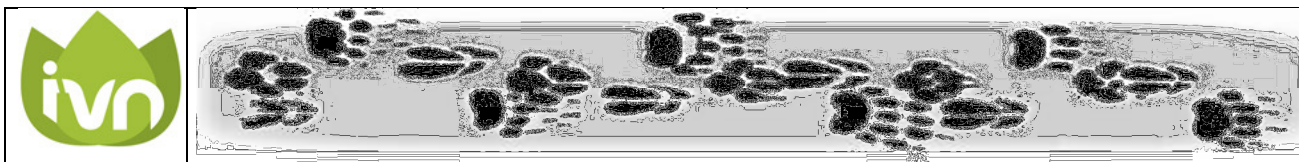
2 Planten van 2 heggen langs het nieuwe grasland en nieuwe bosrand.

Aan de Steenbergsweg is in de bosrand een heg geplant (o.a. groenblijvende liguster) om inkijk en inloop van mensen en honden te verhinderen, waardoor dit bosperceel méér een rustgebied wordt voor wild (o.a. das, vos, ree, wild zwijn). Het grasland wordt ook een rustgebied: flora en faunarijk grasland + ruigte.

3 Hop klimplanten. Door mij zijn op diverse plaatsen hopplanten (5 st) geplant bij hoge bomen. In De Waardhoff groeit dus binnenkort het bier aan de bomen!

4 Redden van 3 Pruimenbomen. Er zijn 3 pruimenbomen rechtop gezet.

Door de novemberstorm waren deze bomen omgewaaid en stonden scheef

met de wortels nog in de grond. Deze bomen zijn flink bijgesnoeid, rechtgezet en gestut door deze “boomchirurgen”. In april stonden de bomen al weer mooi in de bloesem, dus komen er ook dikke pruimen die in juli kunnen worden geplukt. Nu maar hopen dat de bomen het goed blijven doen.

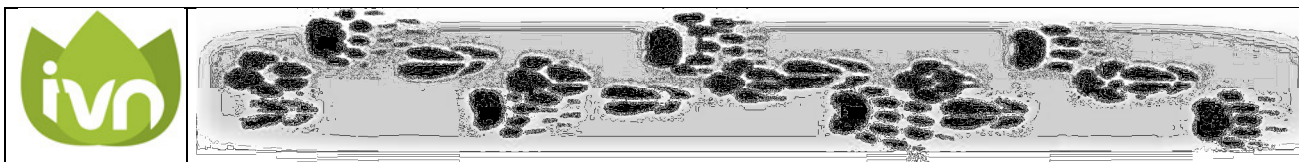
5 Frans hekwerk langs de Heiweg herstelt en nieuw hekwerk bijgeplaatst. Schapengaas en oude palen zijn verwijderd, nieuwe palen geplaatst, prikkeldraad strak getrokken en nieuw hekwerk geplaatst. Het was lastig werken in de steile berm-helling. De waardhoff-cowboys hadden dit keer hun 2 honden thuisgelaten.

6 Snoeien Meidoornheggen en de takken op hopen geharkt. Dit stuk heg was nog niet gesnoeid door de vorige eigenaar, maar nu kunnen we er weer overheen kijken. En kunnen vogels weer hun nest bouwen in de heggen. De dames wisten al dat aan meidoornentakken ook doorns zitten maar tijdens het werken kun je dat soms wel eens vergeten dus goede werkhandschoenen komen dan goed van pas.

7 Inrichten 3^e insectenhotel. Het hotel is opgevuld met (hard)houten blokken en bamboestokjes en eronder zijn oude dakpannen opgestapeld. In de houtblokken waren al veel gaten geboord voor de solitaire bijen en zweefvliegen. Het hele insectenhotel is aan de voorzijde afgezet met fijn draadgaas zodat vogels (o.a. spechten) de bijennesten van de wilde bijen niet kapot kunnen maken. De gaten in de houtblokken zijn eigenlijk niet goed uitgevoerd. De gaten zijn nu 3-5 cm diep maar moeten tot 10 cm diep zijn zodat de bijen voldoende “nestkamers” achterelkaar kunnen maken. Ook hebben de gaten nu ongeveer dezelfde diameter. Het is beter om gaten te boren met verschillende diameters van 3-9 mm voor diverse soorten wilde bijen en zweefvliegen. Wie weet dat er ca. 320 soorten wilde bijen bestaan met hun eigen wensen voor nestgaten? Bovendien moeten de gaten glad zijn anders worden de bijenvleugels beschadigd, daarom moeten ook blokken van hardhout (eiken, acacia) worden gebruikt. Omdat kopshout en gaten hierin kan scheuren is het beter om de gaten te boren in de zijkant van de blokken, dwars op de houtvezelrichting. Kijk voor meer informatie over (wilde) bijen ook eens op de informatiepanelen in de Waardhoff (centrum).

8 Plaatsen infobord “Bijeen voor Bijen” bij het grote centrale insectenhotel.

Het maken van de paalconstructie, het waterpas plaatsen en het aanbrengen van het infobord was toch nog een “aardige klus”. Voor het waterpas plaatsen in een hellend terrein moet je een timmermansoog hebben en kan een waterpas natuurlijk ook handig zijn. Door het bord worden bezoekers zich meer bewust van het belang van bijen voor de natuur, o.a. bestuiving van planten, bomen maar ook van al ons (planten)voedsel.

In het infobord is een raatvormige opening aanwezig voor het maken van foto's van "blijbe bijengezichten".

In de vogelkijkwand is ook nog door mij een bordje aangebracht met de tekst "Bijeen voor bijen".

De infoborden + 3^e insectenhotel hebben wij ontvangen als onderdeel van het project: "Maak een bijenoase". In samenwerking met de Provincie Limburg willen de Plattelandscoöperatie en Natuurrijk Limburg in 2018 ca. 40 bijenoases realiseren in heel Limburg. Deze bijenoases komen op plaatsen met een gevarieerde kruidenrijke struweelvegetatie en in openbaar toegankelijke ruimten. De bijenoases zorgen voor een geschikte habitat voor de Bij en andere insecten en ook voor het vergroten van de biodiversiteit.

Het gaat slecht met de bijenstand in Nederland, waarbij (ons mooie) Limburg zelfs de hoogste bijensterfte heeft van alle provincies. In een recent Duits onderzoek bleek dat in de laatste 30 jaar inmiddels maar liefst 75 % van alle insectensoorten in Duitsland is verdwenen. Dat zal helaas dan ook in Nederland hetzelfde zijn!

9 Inzaaien Bloemzaad. Dinsdag 24 april zijn er nog 29 kilo's bloemzaad ingezaaid in bermen aan de Heiweg en pad (oostzijde), helling (entree) in de bloemenakker + grasweide; goed voor de insecten, bijen, vlinders en vogels (en bezoekers). Dus begin juni zijn er veel bloemen te zien in De Waardhoff. En dus zijn er dan ook veel insecten en vlinders aanwezig. Langs de bosranden is speciaal gezaaid voor klein wild en reeën, in de bloemenakker (midden) voor patrijzen.

Na afloop zorgden vrijwilligers weer voor de lunch: drinken, groentesoep en broodjes zodat niemand hongerig naar huis ging. Er is weer hard gewerkt in verschillende groepjes en dan gaat de tijd meestal snel.

De nieuwe deelnemers ontvingen het wandelboekje "Mescher Ommetje" en alle deelnemers konden gebruik maken van de NLdoet kaarten Bedankt vrijwilligers: Gamma 20% kortingskaarten en € 5,- kortingsvouchers op een kanjer-bloemenboeket. Ook zijn nog NLdoet T-shirts uitgedeeld aan enkele belangstellenden.

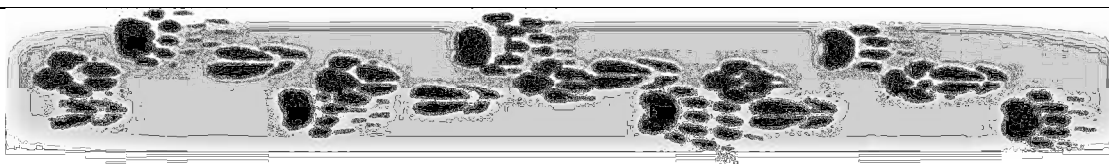
Allen bedankt en kom zelf vaak kijken hoe de bloemen, planten en bomen het doen in De Waardhoff.

Noteer vast de volgende natuurwerkdagen in je agenda:

Zaterdag	3 november 2018	9-13 uur (IKL landelijke natuurwerkdag)
Zaterdag	9 maart 2019	9-13 uur (NLdoet)
Vrijdag	8 maart 2019	9-15 uur (NLdoet met studenten UWC Maastricht)

Kijk op de website www.waardhoff.nl voor de foto's, informatie en de Waardhoff-activiteiten.

Johan + Adri Stoffer

VISKES VANGE (23)

De Winde ("Wind", "Rinjer")

In mijn jonge jaren hoorde ik van de hengelaars van een vissoort in de Maas, de "Wind" (Winde). Ik kan me niet herinneren er ooit eentje in het echt gezien te hebben. Tijdens een ontmoeting in de lente van 2018 met Mattie, een Eijdsense visser die altijd aan de Maas te vinden is, kreeg ik foto's te zien van recent door hem in de Maas gevangen Windes. Hieronder volgt een en ander van wat er over deze soort uit de Karperfamilie te vinden is.

De naam

In het Duits horen we "Aland" of "Nerfling", In het Engels "Ide" of "Orfe", in het Frans "Ide" (Ide mélanote)". In het Waals "Ouène". Waar het Nederlandse "Winde" vandaan komt, of het in Eijdsen gehoorde "Wind" is mij niet bekend. (Laag-Caestert: "nne Rinjer", W. Wolfs)

Uiterlijk

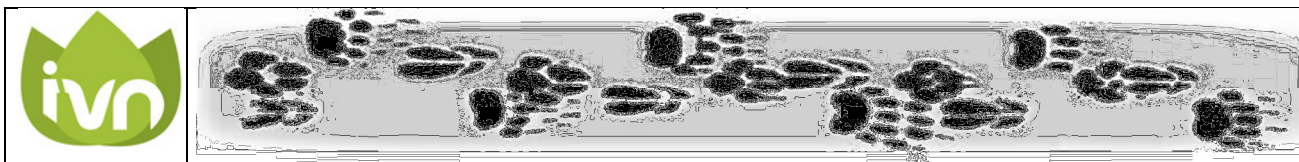
De Winde is een Karperachtige die tot de "Voorns" behoort. In tegenstelling tot de vaak zwaar gebouwde Karpers zijn Voorns eerder langgerekt en slank. De Winde lijkt nog het meeste op een Blankvoorn ("Ruts"). De Winde is echter wat breder en heeft een wat hogere rug. Het is een zilverachtige vis met rode vinnen ("Zilverwinde"). De rug is bij volwassen dieren groenachtig. De kleine schubben hebben zwarte randjes en zijn zo goed zichtbaar. Een Winde kan maximaal 80cm groot worden en wel 20 jaar oud. De Goudwinde is een gekweekte oranje vorm.

Levenswijze

In het voorjaar trekken de Windes verder de rivieren op naar de paaiplassen. Dit kunnen grindbanken zijn, maar ook ondergelopen weilanden. Volwassen vrouwtjes kunnen wel 100.000 eitjes leggen. De larven die uit de eitjes komen blijven eerst nog een tijd op de paaiplassen en trekken geleidelijk aan naar dieper water. De winde is voornamelijk carnivoor, hij eet allerlei waterdiertjes. Ook insecten die op het water vallen worden gegeten. De Winde kan, indien noodzakelijk, ook van waterplanten leven. Volwassen dieren hebben een grote bek en kunnen ook andere vissen eten.

Voorkomen

De Winde komt in Nederland veel voor in de grote rivieren en het IJsselmeer.

In de Limburgse Maas en de grotere zijbeken is hij echter niet talrijk. In Frankrijk en Wallonië ontbreekt hij bijna geheel.

De Winde wordt gekweekt en uitgezet, vangsten kunnen dus uitgezette exemplaren betreffen. Bij ons komt hij dus ook voor. Op 20 september 2016 werd een Grote Zilverreiger met een Winde in de bek gefotografeerd aan de Maasinham bij de Waolewierd (zie de site Waarneming.nl bij "Winde" en dan selecteren op datum).

Eetbaar

Voorals in Oost-Europa is het (nog) gebruikelijk om zelf gevangen riviervis, zoals ook allerlei soorten Voorns, na het schoonmaken te bakken in olie of boter en met smaak te verorberen. Daar zal ook wel eens een Winde tussen zitten.

Jacques Piters

BIJZONDERE WAARNEMINGEN

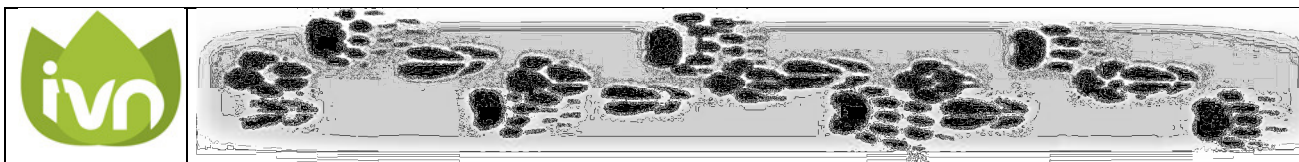
- 03.03 Er werd een Roerdomp gesignaleerd in de Eijsder Beemden (EB). Het krioelt er vandaag dan ook van vogelaars die deze vogel willen spotten. Ondertussen trekken boven hun hoofd, en boven heel Zuid-Limburg, groepen Kraanvogels noordoostwaarts.
- 04.03 Nog steeds trekken tienduizenden Kraanvogels naar hun zomer-verblijven. De Roerdompspotters zien ook nog heel wat andere eenden, meeuwen en ganzen op en langs het water van de EB.
- 05.03 3^e opeenvolgende dag met Kraanvogels in grote aantallen over Limburg.
- 06.03 Elke avond steekt een Steenmarter de kruising Kampweg–Rijksweg over.
- @ 09.03 Sietske van der Veen meldt: rond 12:30, in Herstal een paartje Nijlganzen met 3 jongen van nog geen week oud, langs de linkeroever van het Albertkanaal.
- 12.03 Even van het pad af in het bos. En jawel hoor, twee fraaie Hazen gaan ervandoor. Een reebokje gaat rustig zijn gang. Een handvol Muurhagedissen laten zich zien in Laag-Caestert.
- 13.03 Links en rechts sneuvelen er Dassen. Nu eentje in Reijmerstok en eentje in Slenaken. Vlakkbij zijn burcht aan de Kerkdel. Langs de Voer bivakkeren een drietal Ooievaars. Op de velden van de Knuvelkes huizen zo'n 40 Knobbelzwanen.
- @ 13.03 Peter De Bie meldt: Na dagen kikkeractiviteit, zie ik rond 15.00 uur het eerste kikkerdril (Bruine Kikker) in mijn tuinvijver (Beezepool).
- 14.03 Lenteweer. Ik tel 15 Muurhagedissen. Twee Ooievaars vliegen over de Kattestraat noordwaarts.

- 16.03 Op 't Gruusselt, bij de Hotsboom, is een echte uitkijkpost gebouwd. Ten behoeve van de toerist. Door de Gemeente m.m.v. Staatsbosbeheer. Ongelooflijk, gedaan met de rust van het Wild.
- 18.03 Er is ook een nieuw wandelpad aangelegd langs de oostkant van het bos van Eckelrade naar Cadier en Keer. Ook hier tellen de dieren niet mee.
- 19.03 Twee fraaie Hazen in de laagstam langs de Bronckweg.
- 20.03 Tijdens tocht over De Kaap vliegt er een Houtsnip voor mij op. Dat was ook al weer lang geleden. Op een grasland foerageren honderden Kieviten met ertussen een partij Goudplevieren. Boven en op de laagstam dan ook nog Spreeuwen en Kramsvogels. Ook een partij Koperwieken. Ik verras een Vos die ligt te zonnen op zijn burcht.
- 21.03 Een Das bezoekt de tuin van een goede kennis van mij in De Heeg.
- 22.03 Geen jagerslatijn. Er zijn 5 joekels van Wilde Zwijnen geschoten in het Savelsbosgebied.
- 23.03 Voetspoor 262 gelopen met Jo e.a. Een tocht door het land van Theux vanuit La Reid. In januari 2015 liep ik dezelfde tocht met Frans e.a., maar toen lag er 30cm sneeuw. Een pittige tocht. Bij de huidige medewandelaars zijn er maar weinigen die Wallonië en de streek van Theux kennen. Wel zijn er enkele beroepsvogelaars bij en die kwamen aan hun trekken. Grote Lijsters, Zanglijsters, Kramsvogels, Koperwieken, Goudhaantjes, Mezen in alle soorten en formaten, Sijzen. Als klap op de vuurpijl op het einde van de tocht praktisch bij de auto's demonstreerde een Rode Wouw zijn vliegtechniek. In het enige overgebleven café smaakte de drank goed. En de waard sprak zowaar een woordje Nederlands.
- 23.03 Van je familie moet je het hebben. Mijn jongste zus en haar man zien liefst 8 biggetjes van het Wild Zwijn nabij GP29. Gingen de struiken in. Moeder was blijkbaar al daar.
- 24.03 IJsvogel in de EB. Een Koniks merrie heeft al een veulen. Dat is bijzonder vroeg. In de Caesterstegen enkele Muurhagedissen.
- 25.03 Zwarte Specht laat zich zien en horen nabij De Beuk. Van het klein grut herken ik de roep van de Tjiftjaf. Ik zie 2 M. Citroenvlinders in de Daor. In Cadier en Keer sneuvelt een Kerkuil in het verkeer.
- 26.03 In het bosje op De Kaap vliegt een Houtsnip op. Mogelijk die van 20 maart. Ik zie geen Grote Zilverreigers meer. Zijn blijkbaar vertrokken naar hun broedgebieden.
- 27.03 In de EB vliegt de Roerdomp op als ik een foto neem van beverknaagsporen. Een groep Putters zit op de Grote Kaardebol. Op de schaatspoel zitten 2 Bergeenden. Helaas niet fotogeniek, zij gaan de lucht in als ik nader. Tafeleenden, Krakeenden en Kuifeenden blijven rustig dobberen. Pa Knobbelzwaan komt naar mij toe, blijkbaar gerustgesteld zwemt hij rustig door.

- 28.03 Verrassing in Visé. Een waar monument, een begrip, ook bekend bij vele Eijsdenaren, heeft te koop gestaan en is verkocht. A Vendre/Vendu; de PAM PAM. Ben benieuwd wat dat wordt.
- 29.03 Een dode Das langs de Heiweg iets voorbij RIVA. Broer Jef heeft de afgelopen maand toch méér dan 25 Muurhagedissen geteld.
- 30.03 In Termaar is een dassenburcht op privéterrein volledig vernield. Ik zie weer 2 Citroenvlinders op nagenoeg dezelfde plekken als op 25.03.
- 01.04 Weer 2 Bergeenden op de schaatspoel in de EB. Nu wel op de foto.
- 02.04 Naast de Witte Bosanemonen beginnen ook de Gele Anemonen te bloeien en ik zie ook al wat Sleutelbloemen. De Sneeuwkllokjes zijn uitgebloeid, het Speenkruid nog niet. Het Daslook is nog groen. Ook Bosbingelkruid toont zich.
- 07.04 Weinig watervogels op het water van de EB. Voor mij wel mijn eerste mannetje Zomertaling. Langs het Bat maak ik een praatje met good old Henri Haenen. Al meer dan 70 jaar als geboren en getogen Eijsdenaar van aan die Maas een verwoed visser. Ook vandaag, maar hij heeft nog niet de juiste beet gehad van een Brasem of Ruisvoorn waar hij op uit is. Plots wijst Henri mij op iets heel bijzonders. Vlak voor ons zwemt een wijfjes Snoek (vrij groot) met pal naast zich een veel kleiner mannetjes Snoek. Dat zie je niet elke dag. Het is paaitijd en dan zoeken de vissen naar plekken met stenige ondergrond. In Laag-Caestert probeert een Kolibrievlinder voedsel te vinden op lage, bloeiende akkerkruiden. 's Avonds dan mijn eerste levende Das van dit jaar.
- 08.04 Het blijft een vreemd gezicht. Al een hele week de Molen van Gronsveld zonder wieken. Onderweg naar dassenobservatie plek hoor en zie ik om ca. 19.20u mijn eerste Koekoek van dit jaar. Hoog in een boom vlakbij de Kapel van Rijckholt.
- 09.04 Mijn eerste drie Levendbarende Hagedissen van dit jaar. Bij de Hierberg. In Cadier en Keer worden enkele Boerenwaluwen gesignaleerd. De Roerdomp zit nog altijd in de EB. Ook wordt een Zwarte Wouw gezien.
- 09.04 Voor broer Martin is zijn eerste observatieavond dassenloos. Onze zus Marie-José heeft meer succes. Zij ziet een koppel Dassen met ten minste 2 jongen.
- 10.04 Weinig eenden of ganzen in de EB. Een uitstekend Nederlands sprekende Waal uit Saroley (onder Visé) maakt mij attent op een Scholtekster en op een IJsvogel. Hij zet beide vogels op de foto.
- 11.04 Een zwerm Boerenwaluwen, op trek, rust even uit op de velden van St. Amand. Ik zie geen meeuwen meer op of boven de velden. Die vogels zijn vertrokken naar hun broedplekken elders in het land.
- 13.04 Het bos ontdoet zich van zijn winterse doorkijkbloes. Door het

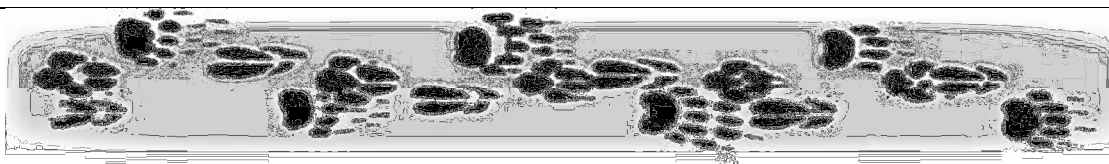
nieuwe lentegroen kun je er niet meer doorheen kijken.

- 15.04 Voor de variatie 's ochtends naar het grootste honden uitlaatgebied van Eijsden: de Eijsder Beemden. De info is blijkbaar niet duidelijk. Een bord met "HONDEN NIET TOEGESTAAN" een ander met "HONDEN AAN DE LIJN". Idem voor fietsers 2 verschillende richtlijnen. Op het water zeer weinig vogels. Twee Walen, in camouflage kledij, met hun fototoestel gemonteerd op een telescoop kijker fotograferen van ellende maar een grote Canadese Gans. Langs de kant een handvol vissers in vol ornaat met professionele uitrusting. Als ik er eentje vraag naar de vangst krijg ik in matig Duits een reactie. Blijkbaar Oost-Europeanen.
- 16.04 Een tocht langs en door het bos gemaakt. Een handvol Reeën en 2 Hazen laten zich zien. Alle voorjaarsboeiers zijn present. Het Daslook begint ook al te bloeien. De vogels zingen en roepen in alle talen.
- 17.04 In de EB roept de Koekoek.
- 18.04 Langs de Schelbergsweg is een perceel laagstam omgetoverd in een groot aardappelveld. Pal naast mijn hagedissen weilje. Een Levendbarende Hagedis laat zich zien. Ik zie elke avond op diverse plekken wel Dassen. Echter nog geen jongen te zien gekregen. Wel een moeder Vos met ten minste 5 jongen.
- 19.04 Op de velden is het druk tot laat in de avond. Wintergroen kapot spuiten, mest erover, omploegen, egaliseren, zaaien of aardappels poten.
- 20.04 Dhr. Jacques Theunissen meldt om 08.25u een dode Das langs de Rijksweg Rijckholt-Gronsveld. Een mannetje. 's Avonds om 22.10u wordt er op dezelfde plek nog een Das doodgereden. Gemeld door mevr. Claessens-Bos. Was vermoedelijk de partner van het eerste slachtoffer. Kadavers opgehaald door de Dierenambulance.
- 21.04 Zus José ziet liefst 5(!) jonge Dassen. Samen met hun moeder. Over de EB klinkt het massale geluid van de Kikkers. Het bos is plaatselijk volledig wit gekleurd door het bloeiend Daslook. Elders duiken al Lelietjesder-Dalen op.
- 22.04 Links en rechts wordt het eerste gras van dit jaar geoogst. Onder-tussen wast de wintertarwe volop.
- 24.04 Ik hoor weer de Koekoek boven het Europapark in Gronsveld. Langs de schaatspoel in de EB staan 2 Scholeksters. In de bosrand zie ik een moervos met een aantal jongen op hun burcht.
- 25.04 Op de A2 bij Meerssen sneuvelt een Das.
- 28.04 Ik zie mijn eerste jonge Dassen van dit jaar. Ma Das verkent met haar 3 jongen eerst de hele burcht en trekt dan met haar drietal het bos in. 's Ochtends vliegt er een Rode Wouw boven de Scheggelder. Het bos wordt alsmaar groener.
- @ 28.04 Marianne Theunissen meldt: Na de das in mijn achtertuin, een paar weken geleden, zagen wij vanavond rond 20.50uur een vos over het trot-

toir lopen (Beethovenstraat) en vervolgens mijn voortuin in. Daarna niet meer gezien.

- 29.04 Een tocht door veld en bos gemaakt van Mheer naar Voeren vv. Geen wild te zien gekregen. De eigenaar heeft langs het hoofdbos de boel hermetisch afgesloten. Er kan geen gewone wandelaar meer het bos in. Zelfs de dieren zullen het er moeilijk mee hebben. In Voeren zelf verrast mij een koppel Grote Gele Kwikstaarten dat met twee jonge vogels op het trottoir zit. Als ik een foto wil maken vliegen de ouders op. Van op afstand bekijk ik de 2 jongen. Een ouder komt terug en spoort het tweetal aan om ook op te vliegen en een veiliger plek op te zoeken. Dat lukt. Vlak bij de Molenhoeve in Altembroeck zie ik enkele Levendbarende Hagedissen op de afrasteringpaaltjes.
- 30.04 Al enkele jaren lijkt het erop dat er veel meer scheuten van allerlei bomen en struiken in bepaalde delen van het bos groeien. Bijna niet door heen te komen maar ook verdwijnen er bepaalde planten. Zo zijn op de Daolekaomers de Sleutelbloemen foetsie. Dit voorjaar lijkt er een explosie van Look-zonder-look te zijn. Ook lijkt er meer Robertskruid te zijn. Het Daslook rukt nog steeds op. Vogelmelk heeft het zwaar. De Blauwzwarte Rapunzel planten lijken zich te handhaven langs enkele bospaden. Van uitbreiding geen sprake.
- 01.05 Ik tel een tiental rozetten van de Bergnachtorchis, enkele al met steel en vruchtbeginsel. De Salomonszegels tonen hun witte bloei. In de EB lopen enkele bekende vogel waarnemers rond. Goed voor Zwarte Stern, Roodstaartzwaluw, Slechtvalk, Paapje en Dwerggans.
- 02.05 Ik zie een Zwarte Wouw boven industrieterrein Maastricht Zuid.
- 03.05 Bij de molen van Gronsveld staat een grote kraan. De nieuwe wieken worden geplaatst. Te beginnen met de bomen. Verdere afwerking in komende dagen.
- 05.05 De Muurhagedissen van Laag-Caestert genieten. Zij moeten oppassen want een kat heeft dat lekker eetbaar speelgoed ontdekt. In het park van Kasteel Eijsden begint het Daslook al met afsterven. Ik zie en hoor een koppel Grote Bonte Spechten bij hun nestholte. In de EB loopt de 3e Konik merrie trots rond met haar prille veulen. Plotseling is de Maïs al 3 cm hoog. Nog te overzien.
- 04.05 Natuurtocht van IVN Heuvelland met Jo e.a. meegelopen. Een rondje Remouchamps–Aywalle–Florzé–Remouchamps. Met o.a. de Stockeu en de Redoute. Prachtige tocht onder min of meer ideale omstandigheden. Hoogtepunt een (te) kort bezoek aan Les Heids des Gattes. Een natuurreserveaat van ruim 60 hectares, overblijfsel van een aantal gesloten carrières (steengroeves). Een paradijs voor planten en insecten. Ook Muurhagedis, Hazelworm (beiden gezien) en Gladde Slang (niet gezien). Vrij toegankelijk.

- 10.05 Een Sperwer grijpt (slaat) een Koolmees. Praktisch op het nest. De overgebleven ouder heeft het nu extra druk met voeren. Broer Jef ziet twee Zwarte Wouwen boven het Caestertveld.
- 11.05 In het Europapark huist ook dit jaar een Bosuil familie. Die laten zich 's avonds horen. Het Daslook heeft zijn beste bloeiperiode gehad, nu zaden verspreiden en afsterven. Dat doen Paardenbloemen ook massaal. Boven het Vroendel klinkt vanuit het westen de roep van de Koekoek.

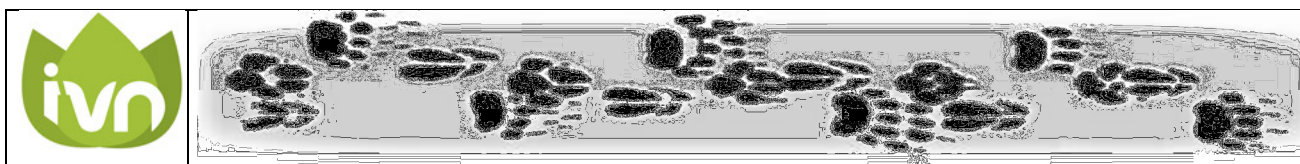
Zie verder op pagina: 17

BRONKIMPRESSIE.

Bestuursleden

Voorop lopen deftige heren, keurig in zwarte pakken, op rijen van 5, de gehele straatbreedte benuttend. Oudere heren overheersten, hoewel er ook enkele jongeren tussen te vinden waren. De borsten flink bezet met eremetaal en om de hals een mooi gekleurd lint, waaraan eveneens een penning bevestigd was. Hun hoofden bedekt met hoeden. Het voortbewegen was sierlijk op maat, en met afgemeten stappen. En echte eenheid, die scherp afstak bij de per-sonen zelf. Er defileerden enige zware jongens mee waarvan de buiken in toom werden gehou-den door stevige broek-riemen. Een andere met een hoed die rustte op buiten stonden als ware res- zant zijn ook de ogen zanten. De meeste bekijken je zonder je te zien, an-deren daarentegen werpen steelse blikken en groeten je door ze dicht te knij- pen of geven knipoogjes. De zon geeft ook een mooi effect als ze er tegenin kijken, dan vernauwen ze de ogen, gelijk spinnende katten dit doen, en de onrustigen onder hen laten ze rollen als knikkers. Van de ene hoek naar de andere, om maar alles te zien, of vrezen zelf niet gezien te worden, en dan plots kijken ze weer recht vooruit, de voorman in zijn nek, vervolgens opzij alsof men vreest niet gelijk te lopen met zijn buurman. Soms ziet men aan de blikken het beroep of de hobby, de grote man op de eerste rij heeft slechts belangstelling voor vee en fruitbomen, en is kennelijk fruit of veeboer, iets verder terug speurt iemand de daken en hemel af, is tien tegen een duiven- melker. Achteraan naast elkaar lopen echter de meest opvallenden. De eer- ste knippert enige malen me de ogen en slaat ze dan zeer vroom enige tellen naar boven. Zelf heb ik zijn blik gevolgd, maar zag niets, vreemd dacht ik, anders verkeerd hij toch niet in zulke hoge sferen, de tweede een kleine dikke man had een zeldzame blik die helemaal bij hem paste, zoals hij kennelijk ook vond, en hield zijn ogen dan ook meestal gesloten. Voorbij waren ze.

Wijlen Jozef Feijs

AGENDA 2018

Lezingen

Onderwerp, spreker en plaats wordt bekend gemaakt via de plaatselijke pers en op de site van ons IVN. Hebben wij uw mail adres dan ook per mail.

De zaal is open vanaf 19.30 uur en wij beginnen stipt om 20.00 uur. Inclusief pauze tot 22.15 uur. Getracht zal worden in elke laatste week van een maand een spreker te vinden. Houdt de lokale pers dus in de gaten.

Het “Wandelschema” & “Korte Tour”

20 juni	Grenswandeling Vaals, 10km	11.00uur
18 juli	Tussen Scheulder en de Sousberg, 9km, KT118	11.00uur

Het programma is samengesteld door José Goessens, Marianne Teunissen, Betsie van der Put en Anne van Santen. Vertrek Cultureel Centrum 11.00 uur via carpoolstelsel. Bij elke weersomstandigheid.

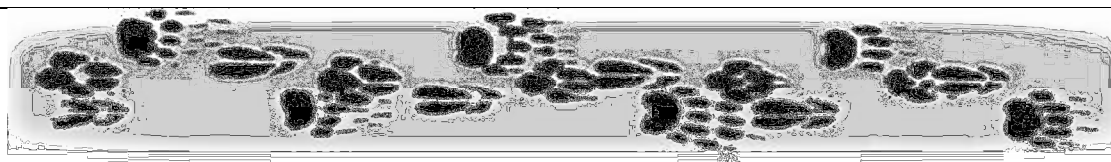
Bijdrage onkosten chauffeur € 2,50 per persoon, ongeacht de afstand. Deelname aan deze wandelingen geschiedt op eigen risico. Wandelingen zijn geschikt voor een ieder die goed ter been is. Wij gaan er vanuit dat iedere chauffeur een eigen inzittende verzekering heeft.

Anne van Santen, tel. 043-4094672, asvansanten@home.nl

Programmaoverzicht 2018 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten

Datum	Tijd	Activiteit	Vertrekpunt/locatie/contact
JUNI			
15 juni-15 juli*	19.30	3 ^e MUS-telling	Ed/Thérèse
JULI			
13 juli-27 juli*		Huiszwaluwtellingen	Thérèse
AUGUSTUS			
Zaterdag 25	08.00	Seizoenstelling	Eijsder Beemden
Zondag 26		Gezinsdag	
SEPTEMBER			
Zondag 2	08.00	Excursie Pietersvoeren	Philippe
OKTOBER			
Zondag 7	08.00	Excursie Wijvenheide	Lydia
NOVEMBER			
Zondag 4	08.00	Excursie Itteren	Lydia/Ed
Zaterdag 24	09.00	Seizoenstelling	Eijsder Beemden
DECEMBER			
Donderdag 27	09.00	PTT-telling	Meerssen
JANUARI 2019			
Dinsdag 8	19.30	Nieuwjaarstreffen	Dassenburcht Kampweg

* Exacte datum en tijd te bepalen door teller(s)

Wil je deelnemen aan een excursie (behalve die naar de Eijsder Beemden), meld je dan s.v.p. aan bij Ed Bayens (ed_bayens@yahoo.co.uk; tel. 4091024).

Telefoonnummers:

Ed	409 10 24	Philippe	457 23 70	Frans	409 12 83
Lydia	361 58 05	Thérèse	408 54 10		

Aan de activiteiten van de vogelwerkgroep kan in principe elke IVN'er deelnemen. Hebt u belangstelling om vogelaar te worden? Bel!

Ed Bayens

Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)

Ook in 2018 gaan we weer iedere laatste vrijdag in de maand op pad om planten en bomen te bekijken. We vertrekken steeds om 13.30 uur (tot 16.00 uur) vanaf verschillende locaties. Het programma bespreken we in januari. Inlichtingen: Annemie Speckens, 043-4092623, annspeakens@kpnplanet.nl of Anne van Santen, 043-4094672, asvansanten@home.nl Dus als je mee wilt lopen dan mail even.

Cursussen 2018

datum	locatie	adres start	onderwerp
n.t.b.			n.t.b.

De kosten bedragen per lespakket € 7,50 en voor niet-leden € 10,-; wordt er ingetekend voor de hele cursus dan krijgt u voor € 10,- extra onze 3 IVN-bomenroutes. Opgave bij ipa.kokx@gmail.com

TdJ

BIJZONDERE WAARNEMINGEN *vervolg van pagina: 15*

- 12.05 Ik zie een Eikelmuis op een tak in het Eijsderbos. De groeiplek van de Bergnachtorchissen is overwoekerd door o.a. Robertskruid en Kleefkruid. Ik tel met moeite 5 bloeiende orchideeën.
- 14.05 Bij de fam. Olzheim in de 12 Septemberstr. heeft een Zwarte Roodstaartkoppel broedsucces. De oudjes hebben het maar druk met voeren.
- 15.05 De familie Habets, al ruim 45 jaar wonende langs de Voerenweg in Rijckholt, krijgt 2 avonden achter elkaar bezoek van een Das in de achtertuin. Blijkbaar kruipt het dier door een relatief klein gat in een hek. Dat gat gebarricadeerd met zware stenen.
- 16.05 Om 01.45u sneuvelt er een Das op de Rijksweg in Berg en Terblijt, dixit Dhr. Nic Houben kastelein uit Gronsveld. Twee personen melden mij een dode Das dicht bij huis in de Daor. Inderdaad een jaarling. Enkele dassenloze avonden nabij de burchten langs de randen van het Savelsbos. Wel nog eens een familie Vossen. Eindelijk ook eens een Hazelworm.
- 18.05 Dhr. Robert Houden meldt een dode Das langs de A2 bij Beek. Met Jo e.a. een rondje Trois-Pont gemaakt. Heel wat hoogtemeters met o.a. de Côte de Wanne. Onderweg enkele Muurhagedissen op het miljoenen jaren

oude gesteente. Broer Jef ziet 2 Bevers in de Voer. Hij en zijn gade melden ook de dode Das op de A2 bij Beek.

- 19.05 De Das is toch weer in de achtertuin van de fam. Habets in Rijckholt gekomen Hij heeft de keien gewoon opzij geduwd. En ook een vuilnisbak omver geduwd. Tot groot verdriet van Mevr. Habets blijkt dat hij de gezinsegel heeft opgegeten! Nu is de maat vol. Het gat is gedicht met draad. Ook bij een familie aan de Baroniestraat komt een Das in de tuin. Plus een Steenmarter.
- 20.05 Voor de 3e keer naar SNORAVIA geweest. Op 2 plekken tel ik ruim 30 Soldaatjes, minder dan de vorige 2 jaren. Ook ruim 50 Grote Keverorchissen. Zoals steeds roept er een Koekoek.
- 21.05 Slechts 5 Bergnachtorchissen zijn volledig tot bloei gekomen. Aantal al enkele jaren in dalende lijn. Ook de Grote Keverorchissen minderen hard. Een plek met Eenbessen is volledig overwoekerd door andere planten. Op een erg onverwachte plek in het Keerebosch staat zowaar een pluk Tongvarens. Ik tel enkele Levendbarende Hagedissen langs de Hierenberg.
- 22.05 Het water van de Voer en de Berwijn is bruin. De heuvels van de Voerstreek en het Land van Herve hebben weer 1 millimeter hoogte verloren door de regen van maandagavond. De daorgrub is veranderd in een beek. Ook is een stuk van de Voerenweg en de Maarlanderweg watervoe rend. Komt van De Bukel.
- 23.05 Het water van de Jeker is ook bruin. Het koppel Knobbelzwanen in het stadpark heeft 6 jongen, 1 dag oud. Een Wilde Eend wijfje heeft er 8.
- 24.05 In de EB wordt de Orpheusspotvogel gesignaleerd. Heel wat vogelaars komen erop af om het bijzonder vogeltje ook te zien en/of te horen. Ik vind zowaar 2 groeiplekken van de Adderwortel.
- 26.05 Het koppel Knobbelzwanen op de schaatspoel heeft 5 jongen, ook dagvers.
- 27.05 Bronk in Mheer. Eindelijk zie ik op mijn vaste plek enkele Hazelwormen. De Levendbarende Hagedissen lijken daar verdwenen. Ik zie zeer weinig standaard vlinders op mijn tochten.
- 28.05 Twee koppels Grote Canadese Ganzen poseren met hun kroost. Elk 4 jongen. De Steenbergsweg is flink toegetakeld door het stromende water. Ook in Mesch gaan de Dassen al naar de Kersen.

Jean Creuwels, met dank aan de melders

Waarnemingen digitaal melden

Heb je je wel eens afgevraagd waarom er voor sommige waarnemingen een “@” staat in plaats van een “•”? De waarnemingen met een “@” worden via mail gemeld bij de redactie. Op de homepage van de IVN-website staat een knop waarmee snel en nauwkeurig waarnemingen gemeld kunnen worden bij

de redactie. Ik zou zeggen: hebt wat bijzonders gezien, gebruik dan die functie (<https://www.ivn.nl/afdeling/eijsden/waarnemingen>).

PDB

Lente 2018: Verhalen aan de Maas, zeer warme mei en overstroming Berwijn

Maandag 5 maart. De Kraanvogeltrek naar het Noordoosten gaat nog door. In mijn middagpauze maakt een groep Kraanvogels boven Margraten gebruik van de thermiek om aan vlieghoogte te winnen.

Dinsdag 6 maart. Kruiend ijs langs de oevers van het IJsselmeer. Een bekend verschijnsel na een vorstperiode. Langs de Bosrand in het Savelsbos is een helling vrijgemaakt van opgaande begroeiing. Hopelijk krijgen de wilde Viooltjes een kans op de helling en daarmee vlinders zoals de Keizersmantel.

Zaterdag 10 maart. Zeer zacht weer (15 à 16°C). De zon laat zich echter maar zelden zien. Jenny ziet weer een mannetje Citroenvlinder in haar achtertuin in Tebannet. In Laag-Caestert ziet de Muurhagedissenmuur er iets anders uit dan voorheen. Gelukkig steken er een stuk of 9 spitse kopjes uit de ronde gaten in de stenen. Ondanks het gebrek aan zon zijn er toch veel Honingbijen actief op de Winterheide aan de M.L. Kingstraat. Er vliegt zelfs een oranjeroede bij rond, een vrouwtje van de Gehoornde Metselbij. Dat is altijd een mooie soort om te zien.

Zondag 11 maart. Wel 8 Grote Zilverreigers bij de Knuvelkes. De avond is lenteachtig. “Niet te vroeg juichen”, zegt Jenny, er kan nog winter komen. In het Patronaat in Banholt is er de druk bezochte lezing over het “Eiland van Tebannet” van Wiel Schins. Wiel schetst de geologische geschiedenis van Zuid-Limburg, waarin op een gegeven moment een brede Oermaas over een vlakte stroomde. Later was er de zogenaamde Oostmaas, een brede stroom die naar de Oer-Rijn stroomde om zich daarmee te verenigen. Nog weer wat later (in geologische termen) werd het gebied in het Zuidoosten (Ardennen en Eifel) opgeheven en werd de Maas naar het Westen afgeleid. Een gebied met daarop de Banholterheide en Termaar werd niet overstroomd en werd een soort groot eiland tussen de Maasbeddingen. Dit is ook herkenbaar in bepaalde afzettingen, die op het eiland ontbreken. Ook de vuursteen in Zuid-Limburg komt aan bod en de prehistorische mens, die dit materiaal gebruikte voor het maken van werktuigen en wapens.

Hierna volgde het verhaal van Han Noot (uit Terhorst) over de zoektocht naar Steenkool bij Banholt in het midden van de 19e eeuw. Er werd zelfs een heuse schacht gegraven, maar Steenkool werd er niet aangetroffen. In de ondergrond van Banholt zijn deze lagen niet meer aanwezig. Een zeer geslaagde avond over de “Rijkdommen van Tebannet” werd daarmee afgesloten.

Maandag 12 maart. Het weerbericht spreekt over een koude-inval in het volgende weekeinde. Opklaringen en donkere buienwolken wisselen elkaar af. In de avond is er vanuit Eijsden een regenboog te zien. In Cottessen worden

de eerste “fluitende” Vroedmeesterpadden gehoord.

Dinsdag 13 maart is een regenachtige dag. Het is 's avonds al vroeg donker.

Woensdag 14 maart is een mooie voorjaarsdag met een zonnetje en weinig wind (12 à 13°C). Tijdens mijn pauzewandeling in Margraten zie ik 3 Aardhommelkoninginnen, Honingbijen, een Gehoornde Metselbij en een Citroenvlinder.

Vrijdag 16 maart. Een druilerige dag. De wind draait naar Noordoost. Twee Reeën in het stoppelveld tussen Margraten en Bruisterbosch. Een Ooievaar en enkele Grote Zilverreigers op het veld bij Hakkeknoep/de Knuvelkes.

Zaterdag 17 maart. Steenkoude dag met lichte sneeuwval. Overdag komt de temperatuur in vrijwel geheel Nederland niet boven de 0°C. Het is een ijsdag, als het hele etmaal onder 0°C blijft. Weerstation Maastricht haalde deze classificatie deze keer niet, omdat het in de nacht nog lichtjes boven 0°C was. Het lage maximum overdag (-1.6°C) was overigens wel een dagrecord. In Oost-Nederland (Twente) was er wel sprake van een ijsdag. Het is overigens geen absoluut record voor een late ijsdag. Op 5 april 1911 kwam de temperatuur in Den Helder, Vlissingen en Maastricht overdag niet boven de 0°C, bij veel zon en een Noordoostenwind. Dat was een rariteit, zo in april.

Zondag 18 maart. De vijver van de Bron is weer half bedekt met ijs. Alweer een steenkoude wind. Een Woerd (Winderik of mannetjeseend) zwemt op het stukje open water. Jef Gilissen ziet een Ooievaar boven de Kleteborg.

Dubois-lentelezing in het Ursulinenconvent. Professor Frits Muskiet van de Groningse Universiteit spreekt over de levenswijze van de prehistorische mens. Als we ons aan het dieet van de oertijdmens zouden gaan houden, dan zou dit veel welvaartsziekten kunnen tegengaan. De heer Muskiet is ervan overtuigd, dat de mens zich heeft ontwikkeld in de buurt van het water, dus niet op de savanne. Belangrijke onderdelen van de voeding waren zeer lange tijd onder andere vis en schelpdieren. Ons lichaam zou er wel bij varen, als we ons aan het “paleodieet” van de oertijdmens zouden houden. Onderdeel hiervan is ook het ontvangen van genoeg zonlicht voor de aanmaak van vitamine D. Ook de schelpen uit de Dubois-collectie, bestudeerd door José Joordens en Steven Munro, komen ter sprake. De inscriptie (in de vorm van een lijnenpatroon) op een zoetwatermossel zou circa een half miljoen jaar geleden zijn gemaakt door een Paleolithische mens (*Homo erectus*). Ook waren er gaten in de mosselen gemaakt op de plek waar de aanhechtingsspier zit, die de mossel gebruikt om de schelp gesloten te houden. Zo konden de schelpen dan worden geopend.

Maandag 19 maart. Nog steeds vorst en koude wind. Grote Bonte Specht (“Klopper”) op weidepaal (“bajpaol”) aan de Hoebesweg bij Margraten. Op de terugweg Kieviten op een grasveld aan deze weg.

(Afgelopen zomer zagen we nog Kieviten bij de grote poel in de Eijsder Beemden).

Bericht van fruitteler over bevroren pruimenbloesem in het Maasdal.

Maandag 19 maart. Jef Gilissen ziet 2 Ooievaars boven de Kleteborg.

Dinsdag 20 maart. Vanmiddag begint de astronomische lente, maar de Bronvijver is 's morgens geheel dichtgevroren en er valt een laagje sneeuw. Volop winter dus nog. Overdag is er zon, maar de wind is nog koud. Veel Kieviten op de graslanden langs de Bruisterbosweg en de Hoebesweg.

Donderdag 22 maart. Natte sneeuw valt er 's morgens, smeltende vlokken. Verder een koude regendag.

Zaterdag 24 maart. Krachtige zon, zeer zacht weer in het Maasdal. Wel 15°C op de autothermometer.

Overal gele bloemen van Speenkruid en Hoefblad. Halfwas en volwassen Muurhagedissen in Laag-Caestert. Gehakkelde Aurelia's en Dagpauwogen aan de Zuidkant van het Tiende Vrij. Het lijkt of de lente met warm weer is losgebarsten, maar je kunt je erop kunt verkijken. "Miertse zon en apreelse wiengd, versjendeleert mejnig sjoen kiengd". Met andere woorden, schraal weer is niet goed voor de huid. Mocht men er sproeten van kunnen krijgen, dit is tegenwoordig geen nadeel, dat kan zelfs charmant zijn.

Zondag 25 maart. Zonwandeling van Banholt naar Altembrouck. In het bos van Mheer bloeien de Bosanemonen. We zien veel Maretakken in de nog kale bomen en wel 12 vlinders (Citroentjes, Dagpauwogen, Gehakkelde Aurelia's en een kleine Vos).

Woensdagavond 28 maart. Absoluut geen lenteweer, hoewel de planten doorgaan met hun ontwikkeling. Harde wind en regenachtig. Bezoek aan de Stenenberg (Sjtengebèrg in het Mescher dialect). De weg wordt ook wel "Wiekesjtaeg" genoemd (afgeleid van een persoonsnaam). Wieke als mannaam is een voornaam, afgeleid van Louis (verkleinwoord "Lewieke", afgekort tot "Wieke"), zie hiervoor de internetsite van het Meertens Instituut. In dit geval betrof het Louis Wolfs. Eijdsense stegen ("getskes") werden wel vaker genoemd naar een persoon of familie, bijvoorbeeld de "Coengsjtangsjtaeg" (Constant is een voornaam) of de "Haonesjtaeg" (naar de familie Haenen).

Donderdag 29 maart. Van bewoners van een woning in Margraten-kom hoor ik dat er iedere nacht een Das komt snoepen uit een buiten neergezette krat met de Walnotenooft van vorig jaar. Ook Kraaien en Eksters weten de noten te vinden.

Goede Vrijdag 30 maart. Lekker weertje bij 15°C. Op het orchideeënweide bij Lanaye een Rosse Woelmuis, Gehakkelde Aurelia en enkele Citroentjes.

Paaszaterdag 31 maart. Weer een mooie dag. De zon wint aan kracht. Drukke in het dorp vanwege de "Volta Classic". Ik ga maar eens kijken langs de Maas waar er wat op te ruimen valt in het kader van "Schone Maas". Aan de oever bij de Watersportvereniging (de voormalige "Spits") aan de Trichterweg tref ik Mattie, een Eijdsense visser (zestiger). Oude en nieuwe Maasverhalen

passeren zoals altijd de revue. Wat de natuur betreft gaat het dan over Bevers, Visarenden, Futen, Ooievaars, Reigers, Groene Spechten, Putters, Sabelsprinkhanen, Meervallen, Windes, Marmergrondels, Bermpjes en vele andere soorten. Enkele wat oudere Maasverhalen wil ik u niet onthouden.

In de Maas zwommen 50 jaar geleden nog grote scholen Alvers (“Ejbelkes”). Deze werden in grote aantallen met de hengel gevangen en door sommigen ingelegd in (glazen) potten. Zo ook door de grootmoeder van Mattie (het precieze recept van deze Maasharing heb ik nog niet kunnen achterhalen).

De Batmuur was het domein van Eijsdenaren zoals “Zijf van de Kuuëning” en “Frans van Lewiske”. Bij deze Maasmannen ging het ook vaak over vogels en vissen. Ook het Ijsvogeltje was bekend. Dit “iesvuuëgelke” werd aan de Maas door de ouderen nog “t iezerielke” genoemd. Mattie herinnert zich deze naam ook nog en ook dat dit toen net als nu een bijzondere vogel werd gevonden. Als je er één zag mocht je zelfs een wens doen! Ik herinner me hoe Frans met een korte handbeweging (met de rug van de hand naar boven) nadeed hoe het iezerielke viste en daarna meteen weer bovenkwam. Frans maakte daarbij nog een mondgeluid en zei “en dan haw-‘n-em”, waarmee hij bedoelde dat de vogel een visje had gevangen.

Een bekend verhaal is ook dat van de “fermêtte”. Vooral bij hoog water kwamen er houten stuwpalen de rivier afgedreven, die dan door de Eijsdenaren werden gejut. Sommigen gingen ver in hun ijver om zo’n “fermêt” te bemachtigen. Het vissen op “fermêtte” was een hele sport geworden. Waar kwamen die “fermêtte” eigenlijk vandaan? Stroomopwaarts in Frankrijk en Wallonië waren er “barrages”, stuwdammen in de rivier die bestonden uit constructies waarin de stuwpalen konden worden bevestigd. De “fermêtte”, zoals wij die stuwbalken noemen, stonden aaneengesloten rechtop in de rivier en vormden zo een muur die het water opstuwde. De waterstand kon worden geregeld door stuwpalen te verwijderen of aan te brengen. In Frankrijk en België wordt zo’n stuw een “barrage à aiguilles” genoemd. Deze constructie werd uitgevonden door Charles Poirée in 1834. Onze “fermêtte” zijn eigenlijk de “aiguilles” in de officiële taal. “Fermette” (in het Frans) zijn ook een onderdeel van de stuw, maar het zijn eigenlijk de stutten. Bovenlangs de stuw was er vaak een passerelle, een strook in de open lucht waarop de medewerkers (“barragistes”) konden lopen. Ook was er soms een drijvende constructie (een soort boot) van waaruit de stuwpalen neergelaten konden worden. De taak van de barragistes was niet zonder gevaar, het werken met de stuwpalen was zwaar en het Maaswater perste zich met kracht door de openingen in de stuw. Bij nog in gebruik zijnde stuwen van dit type zijn de medewerkers vaak gezekeerd aan een kabel, mocht men uitglijden. Tijdens de grote zomeroverstroming in juli 1980 dreven er honderden stuwpalen in de Maas, waarschijnlijk als gevolg van beschadigde stuwen stroomopwaarts. Sommigen gingen er zelfs met de sloep achteraan en moesten opletten dat ze geen

roeispaan kwijtraakten ('n "ram" in het Frans en Eijsdens), of afdreven met hun sloep. De Fermêtte werden in Eijsden in 1980 zelfs teruggevorderd door de overheden, tegen een vindiersloon. Na enkele weken regen kwam de Maas in juli 1980 onverwacht nog eens hoog tegen de Batmuur aan te staan. Het ene hoogwater is echter het andere niet. Het betrof in 1980 een korte, zeer hoge piek in het Zuiden, die naar het Noorden toe afvlakte. Na enkele dagen zakte de Maas terug in de bedding, een massa afval achterlatend.

Terug naar de Volta Classic. Rond 16.00u verschijnen er donkere wolken ten zuiden van Eijsden. Om 16.15 ontladen zich enkele stevige Maartse Buien boven het parcours in Eijsden. Later is er zon en regen tegelijk ("Kermis in de Hel"). Het gevolg is een schitterende regenboog die ook op tv wordt getoond.

Paaszondag 1 april. Deze eerste Paasdag verloopt somber, met een waterkoude wind bij 8°C. Gelukkig wordt er voor het volgende weekeinde boven de 20°C voorspeld. Dat is met deze Paaskoude nog amper te geloven. De weerkunde wordt een steeds beter ontwikkelde wetenschap. Daar kan eigenlijk geen oude weerspreuk, hoe leuk ook, tegenop. Het is trouwens volle Maan. Wist u dat de datum waarop Pasen valt wordt bepaald door de Maanstand? De berekening is nogal ingewikkeld. De vroegste eerste Paasdag kan zijn op 22 maart, de laatste is op 25 april.

Ook Paaszondag 2 april verloopt bewolkt, maar zacht (15°C). Zacht genoeg voor een koningin Aardhommel in Banholt om rond te vliegen. In de avond is het zacht en regenachtig en is de paddentrek goed te zien in de Trichterweg. Sommige mannetjes liften mee op de rug van de grotere vrouwtjes.

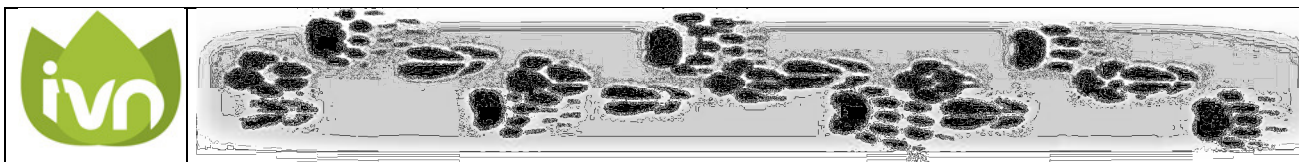
Dinsdag 3 april. Zeer zachte dag zonder zon. Eekhoorn bij Hakkeknoep. Diverse soorten hommels en een Vuurwants op de stoep in Margraten.

Woensdag 4 april. Hard fluitende vogels (o.a. Koolmezen) in de ochtend.

Donderdag 5 april. Koude wind. Om 14.20u een hagelbuitje in Margraten. Ook in Eijsden valt wat hagel. De middag eindigt zonnig. Heel wat sierbomen komen in bloei. Op de terugweg van Margraten rijd ik tussen Mariadorp en het uitdijende Poelveld. "Hoeveel inwoners heeft Eijsden eigenlijk", wordt er wel eens gevraagd. Als we Eijsden, Breust en Caestert samen met Poelveld/Mariadorp als een aaneengegroeide kern beschouwen, dan luidt het antwoord: "samen meer dan 7300". Dat vonden we nog niet op internet.

Aan de Pisartlaan verschijnen steeds meer Lindebomen van de nieuwe dubbele rij. De binnenste rij worden Zilverlinden, de buitenste rij Zwarte Linden. Hopelijk gaan deze bomen volop bijen en andere insecten aantrekken. Zo gaat het van "Assewaeëg" naar "Kesjtaoënzjelelaon" naar ... (verzin maar een naam). Pisartlaan ("Piezaarlaon") is het nu officieel.

Vrijdag 6 april. Autoruiten krabben 's morgens. De dag verloopt zeer zonnig bij 17 à 18°C. In Margraten een bleekgroen vrouwtje Citroenvlinder in de Laathovenlaan. De vrouwtjes worden wat later wakker uit de winterslaap dan de gele mannetjes. De bermen bij Klein Welsden zien geel van het Speen-

kruid. In de Bron in Breust is er wat kikkergeplons.

Zaterdag 7 april. Applaus voor de weermensen. De eerste warme dag van 2018 (22 à 23°C) verloopt precies zoals voorspeld. Zeer veel Dagpauwogen in de tuintjes van Plan Noord. Heel wat Groene Kikkers in de Bron. Nog erg donker gekleurd.

Zondag 8 april begint bewolkt. Zou de voorspelling (weer een warme dag) wel uitkomen? Twee Zwarte Roodstaartjes ("Sjouwevaegerkes") vliegen aan de Dalestraat in Banholt. In de winter vertoeven deze vogeltjes niet in Nederland, maar in Zuid-Europa.

Het wordt inderdaad een warme dag, de tweede recordwarme dag op rij zelfs, tot wel bijna 25°C plaatselijk in Zuid-Nederland. Tijdens een fietstocht naar Châlet d'n Observant zien we o.a. Boomblauwtjes en later op de Mescherberg een Oranjetipje. In de avond kwaken de Groene Kikkers al in de tuinvijvers van Eijsden.

Maandag 9 april. Veel geel Saharastof op de auto's. Ondanks dat het geen "warme dag" (boven de 20°C) was, toch een klein kikkerconcert in de Bron. Zo te horen van de Grote Groene Kikker (Meerkikker). Deze kikkers komen ook voor in de Eijsder Beemden langs de Maas en hebben een harde en kenmerkende roep. Een Gewone Pad gaat in de vroege avond op pad naar de Bron, over het plaveisel van Blauwe Steen met de Koraalfossielen uit het Devoon-tijdperk erin.

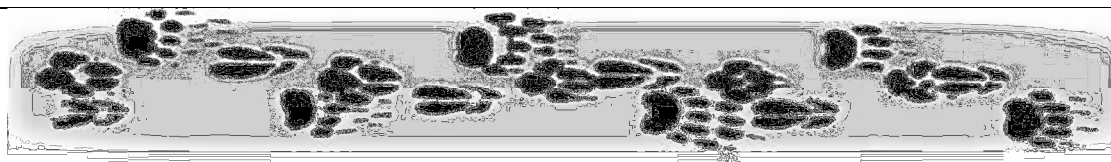
Dinsdag 10 april. Algemene Ledenvergadering, gevolgd door film over een Das aan de Beethovenstraat (bij Marianne en Ron) en over de Oostvaardersplassen. Nu bekijken we het succesverhaal met andere ogen, gezien de grote aanwas van dieren achter de hekken. Natuurwaarnemingen worden uitgewisseld. Zo zag Jean paaiende Snoeken in de Maas bij de Oude Kom. Een groot vrouwtje en een kleiner mannetje, zoals gewoonlijk...

Vrijdag 13 april. Weekendje naar Kopenhagen. Wat opvalt, is dat de natuur daar wat betreft de plantengroei stevig achter ligt op onze contreien. Ondanks de soms uitbundige zon staat er een koude wind. Aardhommels vliegen er af en toe wel door de stad. We zien er Bonte Kraaien (toen deze nog bij ons voorkwamen "Maoskroaje" genoemd). Ook veel Torenkraaien op de grasvelden (Kauwtjes of "Däölkes").

Maandag 16 april. De fruitbloesem komt goed op gang in het Maasdal. Langs de Bosrand bloeien de Pinksterbloemen.

Dinsdag 17 april. Bij de Duivelsgrot wordt het eerste exemplaar van het Kaasjeskruidkoppje van dit seizoen gezien door Hub. Reumkens. Hub ontdekte het eerste exemplaar van deze soort op 1 mei 2009 aan de Bosscherweg in Maastricht, Ondergetekende en Vincent Gustings vonden het tweede exemplaar op 20 mei 2009 in de Eijsder Beemden nabij de Spits. Nadien is de soort ieder jaar gezien in onze regio en wordt zo na 10 jaar een standvlinder.

Woensdag 18 april. Zomerse dag in Limburg (25°C). Hoge zonkracht en veel

hooikoortspollen in de lucht. Het kikkerconcert in de Bron trekt doorlopend belangstellenden met kinderen.

Donderdag 19 april. Zeer warm weer. Dagrecords door het hele land. In Lelystad wordt het zelfs bijna 30°C. Jacques van Mastrigt ziet zijn eerste Boswitjes (mannetjes) op de Sint Pietersberg en geeft de naam van een apart insect dat nu te zien is: de Wolzwever. Hij lijkt een beetje op een kleine bruine hommelmel en hangt voor de bloemen als een Kolibrievlinder. Eigenlijk is het een soort vlieg met een wollig uiterlijk en een spitse snuit.

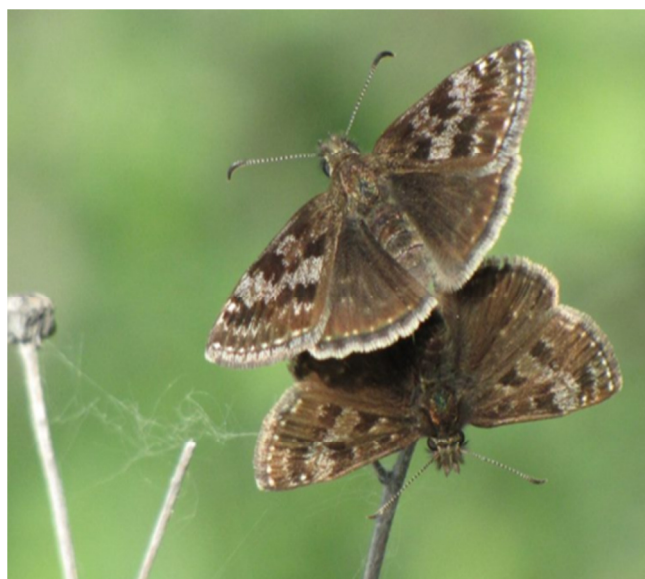
Vrijdag 20 april. Ondanks de naar Noordwest draaiende wind wordt het in Limburg alweer 27 tot 29°C. In de Bron kwaken 's middags ook Middelste Groene Kikkers. Deze maken een ander geluid dan de grote Meerkikkers. Hier en daar staan de Seringen al geheel in bloei. Veel mensen hebben de zomer al in de bol. Zomer in april!

Zaterdag 21 april. Actie Schone Maas. Mooi zonnig weer. We gaan aan de slag vanaf "de Spits" en rapen behoorlijk wat bijeen. Er dansen donkere insecten onder de bomen op de Maasoevers, Sint Marcusvliegen (met dank aan Peter voor de soortbepaling). Ze zijn typerend voor deze tijd van het jaar (Sint Marcus is op 25 april). Visser Mattie vertelt dat hij gisteren weer eens 15 "Eijbelkes" ving in de Maasinharn, met maden als aas. Gelukkig is de Alver er dus toch nog in de Maas! Bij De Berwijn nabij Navagne zie ik 's middags 2 Landkaartjes (oranje voorjaarsvorm). Dit vlindertje is terug van jaren weggeveest. De zon gaat 's avonds onder als een vuurrode bol.

Zondag 22 april. Weer een zomerse dag. Temperatuur tegen de 27°C. Dagrecord voor Beek (sinds minstens 1946). In de auto is het al gauw te warm. Op het eiland van Banholt ("Op g'n Hei") is er een mis met o.a. processiemarsen vanwege het 125-jarig bestaan van de Harmonie Amicitia. De nieuwe drapeau wordt ingezegend. Overal, ook al in het Heuvelland, bloeien de "Meibloem" (Seringen). De Boerenzwaluwen cirkelen boven het feest van Amicitia.

Maandag 23 april. Geen warme dag, wel lekker zonnetje en frisse wind. Scheefbloemwitje op de witte bloemen van de Iberis in De Erk in Margraten. Deze nieuwe soort uit Zuid-Europa heeft zich sinds 2015 vanuit Duitsland gevestigd in Limburg en Oost-België.

Vrijdag 27 april. Koningsdag. In Limburg blijft het de hele dag mooi weer. De zon brandt 's middags op de huid. De Koningsmarkt is druk bezocht en de Harmonieën maken een rondgang. Hub. Reum-

Kaasjeskruiddikkopjes, foto Jacques van Mastrigt

kens fotografeert de zeldzame Grote Vos bij "Köbbes". Jacques van Mastrigt fotografeert Bruin Dikkopjes (copula) bij de ENCI (zie vorige pagina).

Zondag 29 april. Na wat regen in de ochtend wordt het nog een zonnige middag. Het gele poeder op de auto's en stoepen is nu stuifmeel. Jenny en ik zien 13 soorten dagvlinders op de Sint Pietersberg. Koninginnenpage, Kaasjeskruidikkopje, Bruin Dikkopjes, Groentje, wel 14 Boswitjes en nog zo meer. Daarna nachtelijk onweer met wateroverlast in Limburg.

Maandagavond 30 april. "April doet wat ie wil". Stormachtige wind bij 6 °C. Het lijkt wel herfst.

Vrijdag 4 mei. Felle zon, maar nog fris windje. Argusvlinder bij de kalkrotsen van Petit-Lanaye.

Zaterdag 5 mei. Gele luzernevlinder, Kaasjeskruidikkopje en Icarusblauwtjes in de buffer aan de Romboutsweg in Rijckholt. In de waterplasjes kikkervisjes van een onbepaalde soort. Hopelijk ontwikkelen die zich op tijd, voordat de buffer geheel opdroogt.

Zondag 6 mei. Zomerse dag. Jan en José Janssen beluisteren de kikkers in de Bron. De kwaakblazen van de Groene Kikkers zijn duidelijk te zien. "Kwaakfrosje" moet het oudste Eijsdense woord zijn geweest. Ik hoor het mijn oom Pierre nog zeggen. Dit vinden we ook terug in het woordenboek van Gronsveld: "Kwakfrosj". Ook in aangrenzend Belgisch Limburg (tot in Tongeren) vinden we dit woord terug: "Kwakvros". In Eijsden werd dit later tot "Kwakvosj". Er is zelfs in Breust een carnavalsvereniging naar genoemd: "De Kwakvusj". Jan en José zagen op 5 mei om 20.30u een Vos met een prooi (vogel?) in de bek over hun gazon lopen aan de H. Smeetsstraat.

Maandag 7 mei. Het eerste Dwergblauwtje van dit jaar van Nederland wordt waargenomen door ondergetekende in Groeve Blom (Berg en Terblijt). In deze groeve lopen Landgeiten en Kune Kune varkens voor het beheer. In de Bron in Breust zwemt een schildpad die de winter gelukkig heeft overleefd.

Woensdag 9 mei. Nog steeds zomers warm. In de meestal droge waterbuffer bij Bemelen vliegen Veldparelmoervlinders en een Bruin Blauwtje. Op de stapelmuren zonnen Muurhagedissen. In de Eijsder Beemden bij Oost zijn de poelen weer gevuld met helder water en roept de Koekoek.

Hemelvaartsdag 10 mei. Een graad of 10 kouder dan de dag ervoor, na een nacht met regen.

Vrijdag 11 mei. Op de hoek van de Trichterweg en de Spriemenstraat worden weer Huiszwaluwen gezien. Een late terugkeer uit Afrika dit jaar. Op de hoek van de Sint Christinastraat en de Vogelzang waren er al een kleine week eerder Huiszwaluwen gezien.

Op L1 televisie zien we Indische Loopeenden die de rupsen van Buxusmoten uit de struikjes plukken met hun lange nekken. Degene die niet over deze vogels beschikt, kan ook overwegen Liguster te gaan planten. De rupsen zijn overigens fraai om te zien. Op het Bloemendijkje nabij de Trichterweg vliegt

een Gele Luzernevlinder. Vanuit Stein krijg ik een foto van een fraai geel gestreept insect. Navraag bij Ivo leerde dat het een Blindwants moet zijn. Enkele kandidaten: Gestreepte Eikenblindwants of Geribde Prachtblindwants.

Zaterdag 12 mei. Sint Pancratius de IJsheilige is op voorjaarsvakantie. Het is weer zomers warm in Limburg. Een Koolmees inspecteert de Buxus op de Vogelzang op rupsen. Op de binnencour van de Bron broedt een Eend in een hele grote plantenbak met een boompje in het midden. Op het dijkje in de Beemden Kaasjeskruidkoppje en Bruin Dikkopje. De veerboot vaart op en neer tussen Eijsden en Lanaye. In mijn jeugd kreeg je nog geleerd dat het dorp tegenover Eijsden Grand Lanaye heette (Groot Ternaaien). Klein Ternaaien (Petit Lanaye) ligt ergens anders, net ten Zuiden van de ENCI. Op oude Belgische ansichten zie je het ook wel eens staan: "Grand Lanaye". Tegenwoordig denken velen echter dat tegenover Eijsden Petit Lanaye ligt, maar dat is dus niet zo. Je hebt "Groet" en "Klèng" Terneije. "Terneije" is in het Waals: "Li Nâye" ("Li Grande Nâye" en "Li Ptite Nâye"). "Ik ga naar Ternaaien" is: "dji va-st al Nâye".

Moederdag 13 mei. Overdag is het alweer 10°C kouder dan de dag ervoor.

Maandag 14 mei. de temperatuur loopt in de middag vanuit het Noorden weer met 10°C op tot zomerse waarden, zoals voorspeld. In Zeeland blijft het overdag echter 15°C kouder dan in de IJsselmeerpolders (12°C om 27°C).

Dinsdag 15 mei. Kaasjeskruidkoppje legt eitjes op Balkanstokroos in Gronsveld. Wordt deze zeldzame soort bij ons een tuinvlinder door klimaatopwarming? Of ligt het aan de microklimaten van tuinen met daarin de geschikte waardplanten? Bij deze soort zullen beide factoren wel een rol spelen.

Woensdag 16 mei. In de namiddag gaat het onweren in Margraten. Rond 18.30u trekt een noodweer over het Heuvelland met zware regen en hagel. Over de hellende wegen stroomt het vele water, vermengd met bruinige löss, naar beneden. In Viersen, bij Venlo, wordt zelfs een tornado gezien. Volgens metingen bereikte deze tornado op het hoogtepunt windsnelheden van 223km per uur en zou daarmee net in de klasse "F3" vallen.

Vrijdag 18 mei. In Groeve Blom Dwergblauwjes op Hopklaver, Veldparelmoervlinders op Smalle Weegbree, Boswitje op Look zonder Look en Vals Witje in het gras. Ook komen er Kalkdoorntjes voor (kleine soort Sprinkhaan).

Zaterdag 19 mei. Kaasjeskruidkoppje op het Bloemendijkje aan de Trichterweg met Boterbloem en Rode Klaver.

Pinkstermaandag 21 mei. De Bronk in Banholt wordt in de namiddag onderbroken door onweer en zeer zware regen. Er stroomt een rivier over de hele breedte van de rijweg van de Banholtergrubbe naar beneden. Auto's wagen zich er voorzichtig doorheen.

Dinsdag 22 mei. Nu vallen de grootste hoosbuien in en rond Beek. Er valt in korte tijd (40 minuten) wel 47mm (dat is bijna 50 liter per m²).

Woensdag 23 mei. Nog steeds stroomt er geelbruin water uit Berg en Terblijt

langs de voet van de Stroberg in Bemelen richting waterbuffer aan de Vieversgrubweg. Benieuwd of de vlinders en Muurhagedissen een veilig heenkomen hebben kunnen vinden. Aan de Vogelzang zijn er nog weinig of geen nestelende Huiszwaluwen. Volgens het Journaal is er nu 80% achteruitgang van deze soort, die er gewoon bij hoort.

Donderdag 24 mei. Zwartbandspanner in tuin Jenny. In Eijsden komt men met de beurs rond voor een bijdrage voor het "Héélighuiske" op de Vroenhof.

Vrijdag 25 mei. Zomerse dag. Nog steeds sijpelt er water richting buffer aan de Vieversgrubweg. Die is een grote modderpoel geworden. Op de oevers vliegen nog Veldparelmoeren en Icarusblauwtjes. De nieuwe "uuëverighééd" van het jonkheid komt met de "buugel" rond voor een Bronkbijdrage en int de contributie "iengelaog" van de "joenkmaander" en "jong döchter" (nu 3 euro voor iedere ongetrouwde van boven de 16 jaar).

Zaterdag 26 mei. Lichte aardbeving bij Stramproy (Richter 3.2) in de nacht. Hete dag. UV zonkracht 7. Bij het Gouvernement in de Steelliepen al lepenpages bij 28 à 29°C. Een zeer vroege waarneming dit seizoen, gedaan door ondergetekende. Op de hoek van de Sint Christinastraat en de Vogelzang nestelende Huiszwaluwen. Hoera! Het gesprek in de Bron gaat over hoe men vroeger zelf kwark maakte, in Zuid-Limburg "makkèj" genoemd. Dit woord staat gelijk aan het Waalse "makêye" (overgenomen in het Frans als "maquée"). Ik herinner me de boterham met makkèj en suiker nog, bij het ontbijt.

Zondag 27 mei. Zeer warme nacht. Drukkend warme dag. Klaverblauwtje mannetje op het Bloemendijkje. Heiligdomsvaart in Maastricht. Onweer boven de stad, maar als door een wonder kan de ommegang droog plaatsvinden. Ste. Cécile uit Eijsden begeleidt de Noodkist.

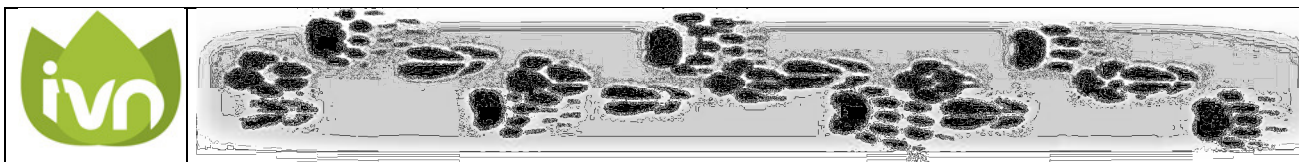
Maandag 28 mei. Weer felle zon. Aan de Lindenstraat in Terblijt heeft men gisteren alweer een modderstroom gehad. Kalkdoorntje in Groeve Blom. Vele Dwergblauwtjes op de gele Wondklaver in beginnende bloei. lepenpages bij het Gouvernement, de mooie kleur en tekening zijn goed te zien door een verrekijker. Tropische dag in Gelderland en Brabant.

Dinsdag 29 mei. Artikel over de Eikelmuis in de krant. Hopelijk overleeft de soort, het

"Fruetmuiske", de slechte tijd. In Limburg is het drukkend warm, er komt onweer aan. In de rest van het land wordt het tropisch, plaatselijk bijna 32°C. Het onweer trekt voornamelijk over het gebied Oostelijk van Zuid-Limburg (overstromingen in Monschau, Aken). Langs de Maas tussen Eijsden en Maastricht worden Scholeksters gezien, verneem ik bij het Gouvernement. Prachtige vogels. Zwart met wit en een rode snavel.

Woensdag 30 mei. In Bruisterbosch worden al kersen aangeboden ("Vroege van Werder").

Donderdag 31 mei. In de vroege ochtend onweersbui boven Eijsden. In de vroege avond is vanaf de Bat een donkere bui te zien en te horen boven

aangrenzend België. Het is Sacramentsdag. Volgens de traditie zijn de standaarden ("sijtendaore") en het vaandel ("vaendel") van het Jonkheid van Eijsden opgehangen in de Christinakerk. Een recordwarme mei wordt afgesloten. Sinds minstens het begin van de metingen in 1706 was mei nog niet zo warm als dit jaar 2018.

Vrijdag 1 juni. Een zeer harde onweersklap vroeg in de morgen wekt velen in Eijsden. Het regent de rest van de dag, vaak met pijpenstelen (30mm in Eijsden en Maastricht). De Berwijn treedt buiten haar oevers. In Moelingen staat het water wel 1 meter hoog tegen de gevels en lopen 50 huizen onder water. De laatste keer dat dit gebeurde was in september 1998, maar nu komt het water hoger. Rampzalig voor velen. Bij Bombaye ("Bóólbik") is vanaf de hoogte het ondergelopen dal van de Berwijn te zien. Het treinverkeer tussen Maastricht en Visé is gestremd door de wateroverlast.

Zaterdag 2 juni. Zelfs het water van de Maas heeft een leemkleur gekregen.

Bronkzondag 3 juni. Zomerse dag. Goed weer voor de processie. Aan het einde van de middag stroomt er nog steeds water van de door de Berwijn overstroomde landerijen over de Schansweg richting Maas. Het "Doed Waoëter" herleeft. Het grote perceel Oostelijk van de Schansweg ontleent zijn oude veldnaam aan het feit dat er vroeger vaak water moet hebben gestaan. Nu is het hele veld een meer geworden.

Bronkmaandag 4 juni. Zomerse dag (26°C). Cramignon in Breust en Caestert. Er zijn zelfs gasten van de "Rodjes di Hermalle" bij de cramignon op het Kasteel (deze Rouges zijn één van de organiserende jonkheden in Hermalle). Nog steeds stromend water over de Schansweg. Op het Dood Water dobberen Meeuwen en boven het water foerageren Boerenzwaluwen. Eerste Bruin Zandoogje aan de bosrand in Gronsveld, vroeg in het seizoen voor deze echte zomervlinder.

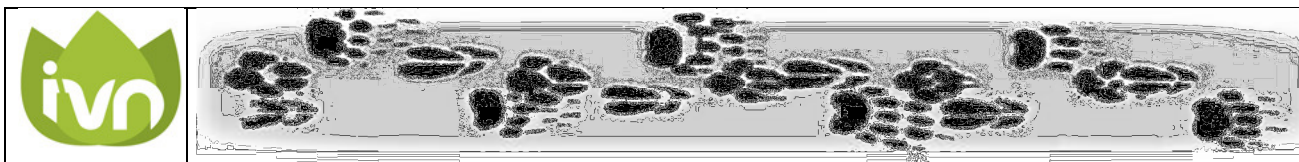
Bronkdinsdag 5 juni begint bewolkt maar later op de middag breekt de zon goed door.

Jacques Piters

HET STROOMGEBIED VAN LA BERWINNE (3)

Het Franse sart heeft min of meer dezelfde betekenis als ons rade: een stuk ontgonnen woeste grond. Kennen wij plaatsen als Eckelrade, Bingelrade, Kerkrade etc. dan zijn er in Wallonië ook talrijke sarts. De familienaam Des-sart, ook in Eijsden bekend, zegt duidelijk waar die mensen vandaan kwamen toen er een officiële achternaam gekozen moest worden.

- Saint Jean-Sart ligt hoog en is bekend vanaf 1216. Langs de Rue de Lammerschot ontspringt een bron waar de eerste boeren zich vestigden. Dicht bij het water voor hen zelf en hun vee. De huidige kerk stamt uit 1879 en is gebouwd op de plek van een oudere kapel. De normale gang

van zaken. De bevolking neemt toe, de kapel wordt te klein en er wordt een echte kerk gebouwd. De pastorie dateert van 1779.

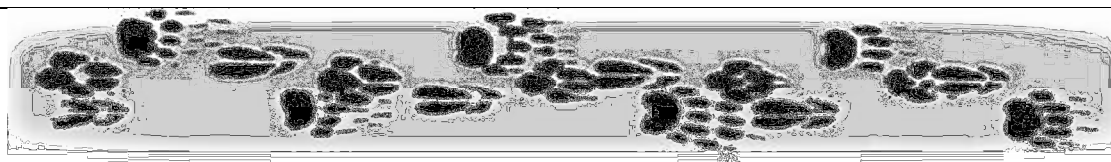
- La Ferme de Lammerschot is een van de bekendste boerderijen in de streek.
- Wandel je in de streek dan wordt er zeker een kijkje genomen vanaf het observatiepunt van Knuppelstock. Gelegen op een uitkijkpost van het fort van Aubin-Neufchateau. Je kunt er genieten van een magnifiek uitzicht op het Land van Herve.
- Begin 13e eeuw (1216) vestigden zich monniken uit Hocht (bij Neerharen-Rekem) in de streek. Dat gebied werd door de plaatselijke bevolking de Vallée de Diable (vallei van de duivel) genoemd. Het eerste wat zij deden was dan ook hun domein Vallée de Dieu (vallei van God) te noemen. Vanuit de abdij werd de hele streek verder ontgonnen. Het huidige Val-Dieu kende zijn gouden tijd onder Abt Dom Jean Dubois van 1711-1749. De Franse revolutie maakte ook hier een eind aan. De monniken moesten vertrekken en het domein werd privé bezit. In 1844 keerde de abt Dom Klinkenberg met enige monniken terug. Tot onze huidige tijd. Momenteel is het een centrum van spiritualiteit en cultuur. Er wordt zelfs weer gebrouwen! In de Moulin du Val-Dieu is een gereputeerd restaurant gevestigd.
- Bij Val-Dieu mondt La Bel uit in La Berwinne.
- Bij Renouprez vindt je de Gite du Vieux Chêne en de Calvaire du Vieux Chêne. Gites zijn vrijetijdsverblijven, meestal in opgeknapte oude boerderijen of andere gebouwen. Inmiddels in toeristisch Wallonië een begrip. Een calvaire is een kruisbeeld geplaatst in een soort kapel of nis. En vieux chêne betekent oude eik. Vaak staat bij een calvaire een markante boom.
- Froidthier heette vroeger Freuter. Een plek met een rijk industrieel verleden. Met de spoorlijn van La Calamine naar Chenée er doorheen en een halte. Hier zoomde steenkool aan de oppervlakte en die werd dan ook via dagbouw ontgonnen. De lakenfabriek van de fam. Mathieu Snoeck bood aan veel arbeiders werk. De fabriek brandde in 1888 volledig af. Reden voor de arbeiders (vaklieden) om naar de regio Verviers te trekken.
- Froidthier kent de gehuchten Corbillon, Winandschamps, Chaumont (warme berg!), Bruyeres, Les Trixhes. Er stroomt het beekje La Befve dat gevoed wordt uit verschillende bronnen in het gebied. Tijdens de droogte jaren 1921, 1947 en 1976 zorgde de altijd stromende bron van Chaumont voor water voor mens en dier.
- De kerk l'Eglise Saint Gilles stamt uit 1750 als vervanging van de kapel ter ere van God en het Heilig Kruis uit 1631. Bekend is ook la Chapelle Notre-Dame des Anges met haar beroemde sage. Volgens de legende stond er een Mariabeeld bij een boom in het veld. Daar kwamen veel mensen bidden. Reden voor de pastoor om het beeld in de kerk te plaatsen, dan kwam er geld in het laatje. Echter plots was het beeld verdwenen. Weg uit

de kerk. Het stond weer op de oude plaats! Toen maar ter plekke een echte kapel gebouwd omringd door lindebomen.

- In Bruyeres staat La Chapelle Saint-Roch. Ook is er het domein d'Ondorpt met Moulin en Chateau Dodard. Ook al uit de 13e eeuw horend bij de Abdij van Val-Dieu. Het kasteel brandde volledig af en is niet meer opgebouwd.
- Door Crawhez stroomt het beekje le ruisseau de la Trappe. Zichtbaar zijn nog de resten van de molen. Het Chateau de Crawhez dateert van 1551. Gebouwd in Spaanse stijl door Thiry Reul. Er stond al een Donjon (slottoeren) op een motte. In 1523 eigendom van Henri, zoon van Gilles de Grawheit, voorvader van de latere Barons de Crawhez. Er is ook het Le Remember Museum 39-45. Alleen te bezoeken op afspraak.
- La Ferme de la Cour la Saulx in Elsaute is 17e eeuwse en nog steeds als agrarisch bedrijf in gebruik.
- Het gehucht en landgoed Manoir de Lohirville werd al in 1276 vermeld als Lohiersdorp. In de 16e eeuw spreekt men van Cour Bibans. In de 17e eeuw diende het complex als gevangenis.
- La Chapelle Saint-Job staat tussen sparren. L'Eglise Saint-Roch werd in 1855 gebouwd als kapel en kreeg in 1874 de status van kerk. Het orgel komt uit de afgebroken Cathedrale Saint-Lambert in Luik.
- Het Edicule Saint-Eloi is voor Elsaute een belangrijke plek. Elke 1e zondag van december vindt hier de zegening van paarden plaats.
- La Minerie dankt zijn naam aan het feit dat er diverse putten waren waar steenkool gedolven werd. In 1827 verleende de Hollandse regering aan de families Jeansson en Moreau de concessie van Les Bures. Later exploiteerde de Charbonnages de la Minerie diverse putten in Battice, Herve, Charneux en La Minerie zelf.
- Bij La Minerie vinden we het gehucht Befve, genoemd naar het beekje Le Befve dat er stroomt. Bekend als woonplaats van een vermaarde familie uurwerkmakers, genaamd les Debefves. In de 17e eeuw kwam Polis Debefve erachter dat onthard staal beter was om te gebruiken in de radertjes van uurwerken. De neven Gilles en Jean construeerden het carillon van Lissabon. In de 18e eeuw kreeg Gilles van de Prins-Bisschop van Luik het predicaat Hofleverancier. Hij construeerde de uurwerken van de kathedraal van Malmedy en Luik. Uit vroeger jaren is ook nog de lakenfabriek van de fam. Thomas Chaineux bekend. Bij de fam. Maurice Thomsin maakt men al sedert 1885 stroop. De aan Sint Petrus toegewijde kerk stamt uit 1842.

Jean Creuwels

HET BESTUUR

Voorzitter: Vacature
Penningmeester: Vacature

Secretaris: Jacques Piters
Vogelzang 15
6245 BS Eijsden

✉ jacques_piters@hotmail.com
tel. 06 445 91 557

Lid: Harry Fekkers
Sint Jozefstraat 31
6245 LK Oost-Maarland

Vicevoorzitter Maarten v.d. Sande
Jekerstraat 7-A02
6211 NR Maastricht

✉ vdsandebraken@ziggo.nl
tel. 043 409 48 61

Lid Peter De Bie
Beezepool 48
6245 JK Eijsden

✉ de.wissel.ivn-eijsden@home.nl
tel. 043 409 46 77

Verenigingslokaal: "De Dassenburcht"
Kampweg 45
6247 AR Gronsveld

Werkgroepcoördinatoren/Contactpersonen:

Daslicht	Jean Creuwels	361 61 95
Lezingen	Bestuur	06 445 91 557
Vogels	Philippe Meijer	457 23 70
Wandelingen	vacature	
Korte wandelingen	An van Santen	409 46 72
Flora groep	Tineke de Jong	352 11 09
Gebouw	vacature	
Redactie Mededelingenblad	Peter De Bie	409 46 77

Kosten Lidmaatschap € 11,50 per persoon per jaar

Betalingen t.n.v. IVN-Eijsden:

Giro rekening: NL05 INGB 0000 927056 Onder vermelding van reden betaling.

Website: www.ivn.nl/afdeling/eijsden

Disclaimer:

De redactie wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor inhoud of strekking van niet-redactionele bijdragen. Met toezending van een artikel draagt de auteur uitdrukkelijk de rechten over aan de redactie. Indien nodig kan door redigeren de toegezonden bijdrage –bij voorkeur i.o.m. de auteur– worden aangepast c.q. ingekort. De redactie behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om artikelen zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Verschijningsdata en sluitingstermijn:

Verschijningsdata zijn:

half maart, half juni, half sept. en half dec.

De inzendtermijn voor kopij sluit op resp.

5 maart, 5 juni, 5 september en 5 december.

Kopij bij voorkeur aanleveren per e-mail:

de.wissel.ivn-eijsden@home.nl.